

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET
ÁLLANDÓ GAZDASÁGI GÉPKIÁLLITÁSA
 (MINTAKIÁLLITÁS)
KOLOZSVÁRTT
 GAZDÁK ÁLTAL
 MEGTEKINTHETŐ A SÉTATÉRI KIÁLLITÁSI
 HELYISÉGEKBEEN.
SZEPTEMBER 1-TŐL KEZDVE:
PETŐFI-UTCZA 7. SZ. ALATT.

Szivattyúk MÉRLEGEK,

minden neme házi és nyilvános célokra a mezőgazdaság-, építkezés- és iparnál.

legújabb javított rendszerű tizedes, százados és hímérlegek fából és vasból, kereskedelmi, közlekedési, gyári, mezőgazdasági és ipari célokra.

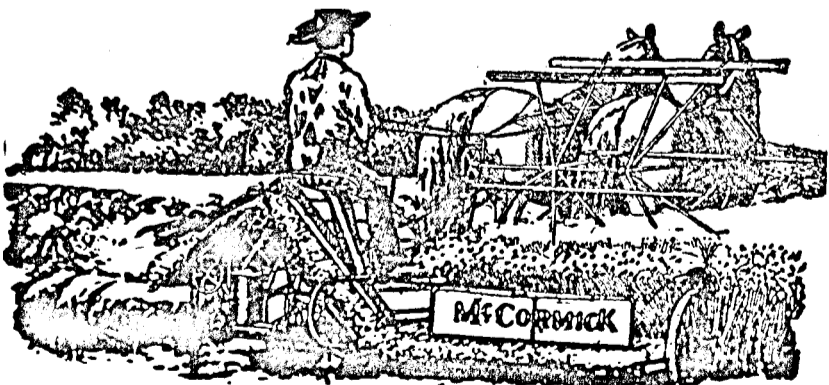
Szivattyu s gépgyártási betéti társaság.

Embarmérlegek, mérlegek házihasználatra. 875.

W. Garvens, Wien, I., Schwarzenbergstrasse 6. || Árjegyzék ingyen és bérmentve. ||
 I., Wallfischgasse 14.

Mc Cormick Harvesting Machine-Company.

(Chicagói aratógépgyár.)

GRAND PRIX.

PARIS 1900-ban.

Kévektető aratógép,
 Fűkaszalógép,
 Kőszűrőkészülék,

„Daisy“ marokrakó aratógép,
 Szénagyűjtő gereblye és
 Kévektetőfonal. (859.)

gyártmányai.

Ne vásároljon, míg gépeinket nem látta s árainkat nem kérdezte. Olcsó tartalék-
 részek óriási raktára. Tessék mintakönyvet kérni!

WILLIAM J. STILLMAN
 igazgató.

Évi termelés
 362,000 gép.

BUDAPEST,
 V. ker., Váci-ut 30 sz.

Gyümölcs és szőlő sajtók, (898.)

„HERCULES“ folytonosan ható kettős emeltyű szerkezettel és nyomóerő szabályzóval a LEGMAGASABB MUNKAKÉPESSÉG GARANTÁLVA, a munka képesség 20%-al nagyobb mint bármely más sajtónál.

Hydraulikus sajtók különösen magas nyomás és nagy munkaképesség elérésére.

Szőlő és gyümölcs

ZÚZÓK

és bogyó morzsolók.

Teljesen felszerelt szüretelő készülékek fekvően és kocsira szerelve.

Lé-sajtólók és a gyümölcslé készítésére szolgáló bogyóórlók. Aszaló készülékek gyümölcs és főzelék aszalásra, gyümölcs-vágó és hámozó gépek, legújabb szerkezetű szabad. önműködő „Syphonia“ permetezők, hordozhatóan és kocsira szerelve a szőlők permetezésére, a szegencs és tormács, valamint a vértetű kiirtására, szőlő ekék gyártatnak és szállítatnak jótállás mellett a legjobb kivitelben

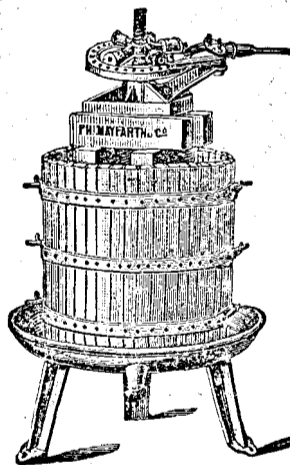
Mayfarth Ph. és Társa

gazdasági gépgyárai vasöntődéje és gőzhámora által

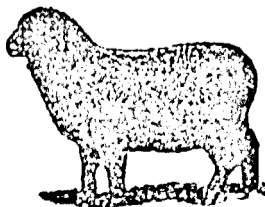
BÉCS, II. Taborstrasse 71.

Kitüntetve 490 arany, ezüst és bronz éremmel.

Részletes Árjegyzékek ingyen és bérmentve. — Képviselek és viszontárusítók kívántatnak.

16 métermázsa

raczka

gyapju

jutányosan
 eladó.

Czím a kiadóban.

(1002.)

Ganz és Társa vasöntő és gépgyár részvénytársaság

LEOBERSDORF. BUDAPEST. RATIBOR.

Városi üzlet Budapest, Ferencziek tere 2.

Ajánlja :

Hengerszékeit (Mechwart szabadalma) darálás-, felbontás-, kiörlés- és simára őrléshez, ön-működő lisztkeverő gépeit, hámozó-, koptató- és egyéb malomgépeit, mint felvonókat, szitákat, szállítócsigákat-, zsákfelvonókat-, detacheurök- és egész malomberendezéseket.

Turbinákat, forgó ekéket gőz-, petroleum- és electromos hajtással.

Electromos világítási és erőátviteli telepeket. Mindennemű kéregöntvényt.

Bánki rendszerű benzin és petroleum motorokat és locomobilokat.

(763.)

Az 1900-ik párisi kiállításon 6 nagy díjjal és 8 aranyéremmel kitüntetve.

Tejgazdasági gépgyártmányaink és
összes tejgazdasági cikkeink
a II. mezőgazdasági országos kiállításon
Pozsonyban

(folyó évi szeptember 7-étől 21-ikéig)

külön pavillonunkban üzemben láthatók.

Kérjük b. látogatását.

Fehér Miklós

Gépgyár r. t.

V. külső Váci-út 80.

(917.)

Árlejtési hirdetmény.

A szegzárdi selyemgyár telepen építendő selymértete elhelyező helyiség közül felmerülő munkák biztosítására folyó évi augusztus 29-én délelőtt 10 órakor alulirt hivatalnál nyilvános zárt ajánlati versenytárgyalás tartatik.

A biztosítandó munkák a következők :

föld és kőműves munka	31.326.45 K.
ácsmunka	2.085.— „
tetőfedés	1.238.42 „
bádogos	922.64 „
asztalos, lakatos, üveges és mázó munká	5.042.— „
vasmunka	7.759.04 „

Összesen : 48.373.54 K.

Ajánlatok tehetők az összes munkákra és egyes tételekre külön-külön. — Az ajánlatokhoz birtokpénz fejében az ajánlati összeg 5%-a készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban csatolandó.

Az ajánlatok folyó évi augusztus hó 29-én d. e. 1/2 10 óráig nyújtandók be az alulirt hivatalnál, hol a tervek és költségelőirányzatok a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlatok borítékára feltűnően ráírandó, hogy : „ajánlat peteelhelyező helyiségre.“

Szegzárd, 1902. augusztus 14-én.

A m. kir. országos selyemtenyésztési felügyelőség.

(918.)

Uradalmak, gazdaságok, földbirtokosok, szeszgyárak stb. részére

Bessemer-Festék

(védjegy álló) kitűnő szolgálatokat tesz.

Feltétlenül hathatós máz rozsda ellen, mindennemű vasszerkezetek, vas- és hullámbádogtetők, tartók, istálló-vasgerendák, kerítések, vaskapuk, vasablakok, gépek, locomobilok stb. részére.

Mint famázolat is kitűnő konzerváló szer. 889. III.

Tartósabb, szaporább és a légköri s vegyi behatásoknak sokkal jobban ellenáll, mint minium és olajfesték.

Ajánlattal és prospektussal szívesen szolgálnak az egyedüll gyárosok:

Festékgyárak:

Lutz Ede és Társa, Pozsony.

HA télen át sok tojást,
több és jobb tejet,
diisznóinak gyors hizását
és erősödését,
növedékmarháinak szép

vonómarháinak kitaró erejét
óhajtja,

úgy mást ne tegyen, mint keverjen a takarmány közé Barthel-féle

takarmánymeszet.

Az ezzel járó csekély kiadást soh'se fogja megbánni. Leírását is készséggel küldi

(805.)

Barthel Mihály és Tsa.
Bécs, X., Keplergasse 20.

Magyar levelezés!

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS ERDÉLYRÉSZI GAZDASZTI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, DEÁK FERENC U. 11. SZÁM,
MINDEN KÜLDEMENY ODA INTÉZENDŐ.

Kérjük a hátrálékos előfizetési díjak beküldését.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Statisztikai tanulságok. (é.)	441
Hazánk ideai komlótermés-reménye számokban.	442
A gazdatisztek helyzete Németországban. S.	442
A rét őszi műveléséről. <i>Hosszi Albert.</i>	443
Marhaértékesítő szövetkezet Németországban. <i>Br. Malcomes Jeromos.</i>	444
Kisebb szakközlemények.	445
Háztartás.	445
Vegyes közlemények	446
Hirdetések.	

MAUTHNER ÖDÖN

csász. és királyi udvari magkereskedése

BUDAPESTEN.

VII., Rottenbiller-utca 33. szám.

VI., Andrásy-út 23. szám.

Ajánl: téli borsót, téli bükkönyt,

tarlórépamagot, biborheremagot, pohán-

kát, mustármagot, szöszös bükkönyt

(*Vicia villosa*), legelsőrendű minőségben,

a legjutányosabban.

Statisztikai tanulságok.

(é.) A statisztika tudományosságába vett hitet mindig megingatják és sokszor megingatják a statisztika számjainak egy bizonyos célból, előre kijelölt irányzatossággal való kezelése és csoportosítása. A tudomány hozzáférhetetlen pártatlanságával keletkezett statisztika az igazság megösméréséhez vezető út, a tendenciózus statisztika a leggyalázatosabb tudomány. Amannak sugarai földerítően törnek át a homályt; emez mint a tolvajlámpás fénye, lopva vet egy-egy sugarat a sötétbe, hogy aztán még nagyobb legyen a sötétség.

A Magyarország és Ausztria közötti kereskedelmi összeköttetés jellege és jelentősége érdekelnek most, a kiegyezés és a vámtarifa létrehozása előtt a legjobban. A külkereskedelmi forgalom statisztikai adataival akarnak bizonyítani a Lajtán innen is, túl is s azok a következtetések, melyek ebből a statisztikából levonhatók, érdekelnének minket a legnagyobb mértékben, döntenék el talán közgazdaságunk sorsát — ha ezek a számok valóban tudományos alapjai lehetnének a magyar-osztrák kereskedelmi forgalomnak.

Az 1901. év külkereskedelmi forgalmának adatai közgazdasági szempontból, a kiegyezés megkötése előtt s a vámtarifa megállapítása előtt végeredményben azt a kérdést voltak eldöntendőek: Magyarországnak van-e nagyobb haszna a közös vámterületből, mint Ausztriának; Magyarország veszítene-e többet az önálló vámterületben, vagy Ausztria; szóval azt, hogy a két ország közül melyiknek van nagyobb szüksége a vámközösségre. Amelyiknek nagyobb szüksége van, annak engednie kell a kiegyezési tárgyalásoknál, a vámtarifához fűzött követelésekből. Ennek eldöntését a közbelső forgalom statisztikai adataiból kellett volna levonni, és ezt még sem tehetjük, mert az adatokat a következtetésnek praejudikálva állították már össze és csoportosították. A tudományosság szilárd talaja ezzel elveszett lábunk alól és megint ingoványos, bizonytalan földön kell a valóságos érdekek felösmérése felé haladnunk.

A külkereskedelmi forgalom értékének megállapításánál nem kevesebb, mint

35.8 millió korona a különbség a magyar és az osztrák statisztika adatai között. A magyar statisztikai hivatal által kiadott »1901. évi Külkereskedelmi Forgalom« adatai szerint ugyanis 1901-ben behozatalunk Ausztriából 905 millió K. kivitelünk Ausztriába 897 „ »

Külkereskedelmi mérlegünk 8 millió koronával *passzív*, vagyis az osztrák behozatal értéke ennyivel nagyobb a mi kivitelünk értékénél.

Az osztrák statisztikai hivatal 1901. évi jelentése szerint pedig:

Ausztria kivitele hozzánk 873.8 millió K.

» behozatala tőlünk 901.6 „ »

Az osztrák külkereskedelmi mérlege 27.9 millió koronával *passzív* veitünk szemben, vagyis az osztrák számítás szerint a mi bevitelünk értéke nagyobb 27.8 millió koronával, mint az osztrák kivitel értéke.

Okoskodjanak hát ki most ebből a két ország közvéleménye és a két ország egymással tárgyaló kormányai, ha ugyan nem az ő inspirálásukra léptek le a statisztikai hivatalok a tudomány piederstáljáról az opportunizmus szintjére.

A kiegyezés és a vámtarifa ügyének megítélésénél a külkereskedelmi forgalom számai nem lehetnek hát döntő súlyúak. Mezőgazdaságunk jellemzésére azonban mégis sok érdekes adatot találunk bennük. Vagyuk szemügyre az egyes árucsoportokat

Itt van mindjárt a *cukor*. Kivittünk 1901-ben 47 millió 886 ezer korona értékben, behoztunk 17 millió 664 ezer korona értékűt: Az Anglia által a brüsszeli cukorkonferencián elfogadtatott határozmányok kizorítanak minket nemcsak az angol piacról, de az angol gyarmatokról is, ahova eddig 18 millió K. értékű cukrot vittünk ki; nemcsak, hanem a szintén kizorult Ausztria még nagyobb mértékben ránk fogja vetni magát és a mi piacunkat igyekszik majd elhódítani. Ez elől hathatósan csak Ausztriától elkülönített fogyasztási vámvonal védhet meg s amint tudjuk, ennek elérésére már történt is megállapodás. E nélkül cukorrépatermelésünket és cukoriparunkat nagy veszedelem fenyegetné.

Gabona, hüvelyesek és liszt képezik még

“A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete”

Budapest, V., Alkotmány-utca 31.

Aratási és csèplèsi árjegyzéke

megjelent és kívánatra bárkinek azonnal megküldetik.

mindig külkereskedelmi forgalmunkban a kivitel főáruccikkét. 1901-ben kivittünk 24 millió és 34 ezer métermázsát 415 millió és 981 ezer korona értékben, az előző évi 439 346 millióval szemben, de akkor a mennyiség 26 486 millió mm., 1901-ben pedig csak 24 034 millió mm. volt. És ha összehasonlítjuk ezt a kivitelt az 1897., 98., 99. évi 498, 390, 397 millió korona értékű kivitellekkel, mely években 47, 95 és 50 millió korona volt a behozatal, akkor keresve sem tudunk bizonyítékot találni arra a jóslásra, hogy az őrlési forgalom eltörlése magára a mezőgazdaságra lesz a legkárosabb. Ausztriába 1901-ben a gyöngye termés hatása alatt 2,3 millió mm-átsával, 24 millió korona értékkel kevesebb gabonát vittünk ki s hogy kivitelnünk összes értéke mégis olyan magas, annak oka az, hogy bizony még sem szorultunk rá olyan egészen az osztrák piacra, mint ők minden alkalommal állítják.

A gabonafélék és liszt kivitele után mindjárt az állatok és állati termékek kivitele következik. A »Bericht der k. k. Permanenz-Commission der Zwischenverkehrsstatistik« erre a kivitellekre azt mondja, hogy »Magyarország állatjai kivitelénél csaknem kizárólag az osztrák fogyasztásra van utalva és teljesen lehetetlen lenne Magyarországnak állatjai részére más, csak megközelítőleg is olyan jelentős fogyasztó piacot találnia, mint Ausztria.« Igaz, hogy a »Bericht« szerény őszinteséggel megjegyzi azt is, hogy »be kell azonban vallani azt is, hogy Bécs és a többi osztrák város alig lenne képes szükségletét máshonnan fűdözni.« Ez tehát beösmérese annak, hogy Ausztria nemcsak iparcikkei túladásánál, hanem önmaga élelmezésénél is egészen Magyarországra van utalva. Ami tehát azt illeti, hogy mi nem tudnánk piacot találni marháinknak, arra azt felelhetjük, hogy először is az nem igaz, mert ott van Németország piaca, ahova most Ausztria vihet, de a vámelkülönítés esetén nem vihetne ki állatot, másodsor, hogy nekünk nem is kellene piacot keresnünk, mert Ausztria nem nélkülözheti a mi jószágunkat s ha el akarna zárkózni kivitelnünk elől, azt az ő fogyasztói fizetnék, vagy sinylenék meg.

Az 1901. évi külkereskedelmi forgalom statisztikájában érdekesen és találóan világítják meg a számok, hogy Magyarországot még ma is egészen Ausztria látja el iparcikkével, s hogy Magyarországnak Ausztriába való kivitele még ma is a nyers-terményekre szorítkozik csak. Frappáns a számok arányának az a hasonlatossága, mely a két ország 1845-beli és mai külkereskedelmi forgalmában van. 1845-ben (Keleti Károly: »Magyarország külforgal-

máról) Magyarországnak azt osztrák tartományokba való

	behozatala	kivitele
mezőgazd. terményekben	5,000.000 frt.	24.409.000 frt.
félgyártmány és segédanyag	6,900.000 «	25.900.000 «
kész gyártmány.	40.400.000 «	1.000.000 «
irod. s művészeti tárgy.	200.000 «	—
Összesen	52.500.000 «	51.900.000 «

Ma is nyers-terményeket és félgyártmányokat viszünk ki s ma is kész gyártmányokat, iparcikkeket hozunk be. A számok ötvenhét év alatt persze óriási módon megnöttek; de arányuk és jellegük allg változott. Mi megmaradtunk nyers-termelő államnak, de mezőgazdaságunk óriási nagyot fejlődött, Ausztria pedig ipari túlsúlyával most csak úgy ránk nehezedik, mint anno 1845.

S ebből mi következik? Az, hogy nekünk mezőgazdaságunk mind fokozottabb fejlesztésén kívül minden erőnkkel iparunk fölépítésén is kell fáradsunk; ha lehet, a közös vámterület alapján, ha kell, a külön vámterületen. Ez a számok tanulsága.

Hazánk idej komlótermés-reménye számokban.

— A kolozsvári komlótermelési szaktanár jelentése. —

A komló kitelelése kielégítő volt, s megfelelő tavasszal a hajtások is egészségesen törtek elő. Jó tavaszutóval a meghagyott indák elég szépen kapaszkodtak, bár helyenként a fagy (10—15%) kárt tett. A nyár elején — a Medárdus után — azonban országsszerte hideg éjjellekkel s esős nappalokkal volt változatos az évszak, s a komlónövény fejlődése meglassudott, indát nehezen fejlesztett s így a mellékhatások is alig fejlődtek, azok is kurták maradtak. Augusztus 21-ig időjárási kár volt: az erdélyi részeken 20%; az alföldön 11%; Dunántulon 5%; s a felföldi komlósokban 12%. Penészbetegségek ritkábban léptek fel s a július végi szép napokon azokon is tul esett a növény. Ezuttal még a felföldi s némely magasabb fekvésű erdélyrészi komlósokban virít a komló, a Dunántulon s az Alföld némely helyein a szedésen is tullestek, vagy folyamatosan van, sőt a nyári fajtákat az ország más környékén is szedik. A lassu fejlődés révén a termés nem lesz nagy, de a tobozok finomak, tömöttek maradnak, sok aromás liszt-tartalommal: ez az augusztus eleji szép napok következménye, mely után augusztus 8-ka körül jó csendes országos eső következett. Részletes számítások s becslések után a következő termésszámokra lehet kilátásunk:

Országgrész	Termé- tellet, kat. hold	Kat. holdan- ként levő átl. termés kgr.	Összesen
Erdély . . .	314	351	1102
Alföld . . .	140	416	582
Dunántul . .	158	383	605
Felföld . . .	28	275	77
Összesen . .	—	—	2368

Maximalis termések: erdélyi részeken 600 kgr. (N.-Szöllös); Alföldön 700 kgr. (Kiszács); a Dunántulon 800 kgr. (P.-Örs). A mult év országos termése 2286 q. s 1900-ban 2047 q.

volt. Országos átlagban kat. holdanként az idén 373,7 kgr. lesz. Szorozva a tényezőket, országos termésben, így is 2391 q. kerül ki.

A gazdatisztek helyzete Németországban.

(S.) Németországban általában két osztályba sorozzák a gazdatisztek, nevezetesen: főtiszték és alantás tiszték osztályába. Az elsőbe azok tartoznak, kiknek feladatuk nagyobb gazdasági üzem többé kevésbé önálló vezetése; címük jószágigazgató, gazdasági igazgató, főfelügyelő vagy főintéző (Güterdirektor, Wirtschaftsdirektor, Administrator, Oberinspektor, Oberverwalter). A jószág- és gazdasági igazgatók kivétel nélkül nagyobb birtokkomplexumokat vezetnek, melyeknek szántóföldje legalább 1500 hektár* és melyekhez több major és kezelőség tartozik. Az adminisztrátorok vezetése alatt többnyire nagyobb lovagbirtok (Rittergut) van egy vagy két majossal.

Hasonló hatáskörük van a főfelügyelőknél, azonban különösen Észak-Németországban (Kelet- és Nyugat Poroszországban) vannak főfelügyelők, kiknek jogai és kötelességei csaknem olyanok, mint az igazgatókéi, csak a címük más. Ha a nagyobb uradalmak, latifundiumok igazgatóinak főfelügyeletéhez, erdősegek és ipari vállalatok is tartoznak, akkor a birtokostól, általános fölhatalmazást kapnak s címük akkor »jószágigazgató és főmegbízott«, vagy »központi igazgató, főigazgató.«

Az u. n. gazdasági tanácsosok intézménye, a kik viszont évenként egyszer vagy kétszer az igazgatót vizsgálják fölül, Németországban kevésbé terjedt el, mint nálunk, vagy Ausztriában, míg az utolsó évtizedekben az általános meghatalmazást, a melyhez természetsszerűleg a pörös lépések ellátása és a nyilvános hatóságokkal való közlekedés is hozzáfűződik, előszeretettel jogi előképzettségű egyéneknek adják meg, úgy hogy az igazgató kezében többnyire csak a gazdasági meghatalmazás marad. A főfelügyelő állása, mint már említettük, gyakran megfelel az adminisztrátorénak, de a főfelügyelői cím nagyobb uradalmakban néha a hosszú, hű szolgálatért való tiszteletbeli cím. Intézők kapják, a nélkül, hogy vele gazdasági szerepök emelkedése köttetnek össze.

Az alantás tisztékhez sorolják Németországban a felügyelőket vagy intézőket és végre az assistenseket is. A felügyelő állása tehát Németországban egészen más, mint nálunk; míg itt a felügyelő önállóan vezet tisztt, addig Németországban ami ispáni, intézői, kasznári címeinknek felel meg. De noha a felügyelőt vagy intézőt a szakirók rendszeren az alantás tiszték közé sorozzák, állásuk bizonyos körülmények között többé-kevésbé önállóvá válhat és akkor a kezelőt is épenséggel önálló tisztnek tekinthetjük. Ez eset leginkább egyes jószágokon forog fönn, a melyek birtokosa maga nem gazda, hanem hivatása (állami szolgálat) következtében gyakran nem is lakik birtokán. Némely esetben az ilyen önálló intézők vagy felügyelők az adminisztrátori címet is elnyerik. Az eddigiekből kitűnik, hogy az egyes tisztői osztályok hatásköre nincs élesen elkülönítve és így a cmet nem vehetjük mindig ténykedésük mértékéül. Világos példája ennek, hogy például Németország keleti részében a legelső egy

* 1 hektár = 1,89 k. hold.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R. t.

Teljesen befizetett alaptőkéje 1.200.000 korona.

Kolozsvárt, Mátyás- király-tér, 7. sz. saját házában.

Betétet elnyös feltételek mellett fogad el könyvecskékre, vagy folyószámlára és azokat felmondás nélkül fizeti vissza.

Váltókat olcsón számítól le.

Előlegot ad értékpapírokra és kézi zálogra.

Jelzálogos kölcsönöket nyújt földbirtokokra és kolozsvári házakra. Törlesztési kölcsönöket közvetít a Hazai Takarékpénztár részére.

Árúraktárai (a pályaudvar mellett) olcsón kezelik a betárolt árukat és azokra előlegot adnak. Ugyanott kölcsönzsákok is kaphatók.

Ugyanott a

The Gresham Életbiztosító Társaság Vezérügynöksége.

egy-egy jóság tisztjei közül, bár teljesen főnöke vezetése alatt áll, gyakran a főfelügyelő címét viseli, még pedig többnyire nyilván azért, hogy a második tisztától, az udvari intezőtől vagy udvari felügyelőtől (Hofverwalter, Hofinspector) megkülönböztessék. Ez utóbbi az assistenseknek, vagy mint nálunk mondják, segédtiszteknek, a már említett osztályába tartozik. Ha a jóság nem épen nagy, egy, ha nagyobb, két assistens van rajta és ez utóbbi esetben az egyik rendszeren a mezei munkára (mezei felügyelő), a másik a házi ügyekre ügyel föl és többnyire a gazdasági számadásokat is ellátja (udvari felügyelő). Németország északi részében, nevezetesen Pommerániában és Mecklenburgban, az assistensek még mindenféle egyéb címeket is viselnek, de mint-hogy ezeknek csak helyi jelentőségük van, bizvást mellőzhetjük őket.

A német gazdatisztek javadalmazása az egyes osztályokon belül hatáskörük és állásuk jellege szerint nagyon változó, még pedig nemcsak annak abszolút magassága, hanem nevezetesen pénzbeli fizetésük és természetbeni járandóságuk viszonya tekintetében is. Az igazgatók (főigazgatók, központi igazgatók, főmeghatalmazottak) rendszeren 6000 vagy több márka fizetést és többnyire osztalékot is huznak, de ez utóbbinak a mostani rossz időkben kevés a jelentősége. A szegődmény a legtöbb esetben olyan magas, hogy az igazgató és családja gazdasági szükségleteit kielégítheti; kertből, fából, szénből, tejből, búzából, rozsból, árpából, burgonyából áll. Természetes, hogy épen a természetbeni járandóság a legkülönbözőbb változatoknak van alávetve. Így például az olyan igazgatóknak, a ki baromfi- vagy sertéstenyésztést kezel, szegődménye erre is kiterjed. A szerződések nagy változatosága következtében a gazdatisztek itt említett és egyéb osztályaiban egyáltalában nem szabhatjuk meg a szegődmények határait. Mint már említettük, a pénzbeli fizetés is erősen változik az állások hatásköre és jellege szerint. Ha az igazgató pénzbeli fizetésének alsó határát 6000 márkára tesszük, bizonyos az is, hogy a felső határ különösen jelentős állásoknál vagy helyesebben kiváló tevékenység-nél általában kedvezőnek mondható. Ismerünk egy főigazgatót, a kinek 20.000 márka fizetése van és másokat, akiknek mérsékelt szegődményen kívül 10.000—15.000 márka a fizetésük. Az ilyen állások természetesen az átlagon fölül vannak, ritkák, sokkal ritkábbak, mint Magyarországon, a mely nagybirtokokban annyira gazdag. Az adminisztrátorok és főfelügyelők fizetése a szegődményen kívül átlag 4000—5000 márkára tehető, nagyobb jóságok intézői 1500—3000 márkára, a szolgálmány mennyisége szerint. Az egyes lovagi jóságokon a javadalmazás rendszeren alacsonyabb, 1500—1800 márka. Nőtlen intézők egyes jóságokon majdnem mindig a birtokos asztalánál étkeznek és teljes ellátáson kívül 1000—1500 márka fizetést kapnak. Az assistenseknek kivétel nélkül teljes ellátásuk és 300—600 márka fizetésük van, tevékenységük és hatáskörük szerint. Tartásdíj fizetése, a mely nálunk nem épen ritka, Németországban nem szokásos. A fiatal emberek mindig teljes ellátást kapnak és ennek megfelelően kevesebb fizetést, hogy ne legyenek a korcsmák társaságára utalva.

(Befejező közlemény következik.)

A rét őszi műveléséről.

A rét őszi és tavaszi megművelésénél, hogy az teljesen korrektül vitessék keresztül, a gazdának különbséget kell tennie. Az őszi megművelésnél sokkal nagyobb vigyázatot kell kifejteni, mert a tavaszi művelésnél, ha kisebb mulasztások történtek is, azok nem veszélyeztetik a termést, csak csökkentik annak nagyságát, míg az elhibázott vagy teljesen elmulasztott őszi megművelés, a termés nagyságát a minimumra szállítja le s a rét használhatóságát sok esetben egy évtizedre is visszaveti. A kinek rétje van, ez alapigazságot ne felejtse el soha; mert kis hiba itt évekre szóló bánatot okoz.

Nézzük tehát, miben is áll a rét jó őszi megművelése. A mint a sarjut behordtuk a rétről, rögtön boronáljuk azt meg, ha van rétboronánk, nagyon természetesen azt használjuk. A boronálásnál vigyázzunk, hogy a rét nedves ne legyen, nehogy az állatok a nedves talajon járva kárt tegyenek. A kinek van rétgyaluja, s rétyjén vakondtúrásokat, hangyabolyokat lát, az ugyanekkor ejtse meg a rétgyaluzását is. Rétygalyu híján a vakondtúrások és hangyabolyok eltávolítása kapákkal történik. Azt hiszem nem lesz érdektelen, ha leírom a hangyabolyok egy irtás-módját, a mit magam próbáltam ki s a melylyel nem egy évre, de végleg kipusztítottam rétemről a hangyákat. A hangyaboly körül ugyanis egy kis árkot ástam s ugy az árokba, valamint a hangyaboly közepébe készített lyukba vizet töltöttem; s ugyanakkor a hangyabolyt az árok külső részével áthidaltam zöld galyakkal. A hangyák nagyon természetesen a petéikkel megrakodva mind a zöld galyakra menekültek, a honnan őket zsákokba rázva megsemmisítettem; az így elpusztított bolyok többé meg nem ujultak. E munkálatokkal együtt jár a réten levő kavicsok összeszedése, kihordása, ugyszintén az ott található bokrok, cserjék kialsása. Nem figyelmes szemlélőnek fogalma sincs arról, hogy a réten levő kavicsok, cserjék mily nagy mértékben képesek a termést csökkenteni. S a termés csökkentése nem csak a hozam nagyságában nyilvánul, hanem, a széna minőségben is. Ha rétünk nem öntözhető, akkor ősszel csak egy munkánk marad még hátra, a melyet azonban egyszer úgy mint máskor, minden ősszel foganatosítanunk kell, ha azt akarjuk, hogy rétünk jó karban maradjon; s ez a rétnek gyomlálása. Ősszel, midőn minden munkánkat bevégeztük, kezdünk a rét gyomlálásához; nem értem ez alatt a kerti gyomlálást, vagyis azon munkálatot, midőn kézzel irtjuk a gyomot ki, hanem az emberek kezébe egy-egy ösztökét adunk s azok egy-egy drbot a rétből hosszában felvéve, szép lassan haladva, a gyomokat az ösztökével kiszurkálják. E munkát ellenőrizni okvetlen szükséges, mert a legnagyobb vigyázat mellett is mindig marad kevés gyom vissza. A rét gyomlálása után, ha arra szükség van, a mi a nem öntözhető réteknél körülbelül minden tizedik esztendőben beáll, meg kell azt trágyázni. A trágyázás idejét, hogy hányadik évben trágyázzuk meg a rétünket, nem lehet precíse meghatározni, mint azt a szántóföldeinknél tesszük; mert a réteknél a trágyázás idejének bekövetkezésére befolyással van nemcsak a talaj minősége, hanem a réten tenyésző füvek milyensége is. A hány rét, annyiféle füvel van benőve; de még ha találánk két egyforma füvekkel be-

nőtt rétet is, azoknál is mindjárt szemünkbe kell hogy tűnjön, hogy a füvek ugyan megfelelnek a két réten minőségben egymásnak, de az egyik réten egész másképp oszlanak meg mennyiségileg, mint a másikon; a melyből több van az egyikén, abból kevesebb a másikon és viszont. A különböző füvek különböző tápigényűek s így a rétek talaja is különböző lévén, ugyszintén a rajtuk tenyésző növények is különböző tápigényűvel bírván, nem lehet azt kimondanunk, hogy ennyi vagy emennyi év szükségeltetik arra, hogy rétünket megtrágyázzuk. A legbiztosabban, hogy mikor szükségli a rét a trágyát, maga a rét mutatja meg: ha ugyanis azt látjuk, hogy egy évben, minden abnormitás nélkül a termés hozama csökkent, akkor biztosak lehetünk arról, hogy a rétünk tápanyagokban szegény lett, tehát meg kell trágyáznunk.

Régebben a legjobb gazdáink is azt tartották, hogy a rétnak egyáltalán soha sincs trágyára szüksége, sőt napjainkban is még jó gazdánál is azt tapasztaljuk, hogy a rét trágyázását felesleges munkának tartják. E téves hit megdöntésére szabad legyen egy pár szót megjegyezni: 1. A pázsitfélék, a hova a réti füvek is tartoznak, mind sekélyen elterülő gyökérszettel bírnak, a gyökerek csakis a feltalaj felső részében terjednek el, az al-talajba egyáltalán nem hatolnak le; s ennek következtében a talaj nagyon kis része az, a honnan ők táplálékaikat nyerik s így nagyon természetesen a kis helyen kevesebb táplálék lévén, az hamarabb el is fogy. 2. A szántóföldet évente többször szántva, annak különböző részei jönnek érintkezésbe a levegővel, abból táplálékot nyernek, míg ellenben a rét összeálló egészet képez s így a levegő hozzáférése is meg van nehezítve, tehát innen sem nyerhet táplálékot.

A rétet háromféle trágyával trágyázhatjuk: u. m. higitott trágyalével, komposztal és műtrágyával. A pudrettet azért nem sorozom közibök, mert nálunk sajnos, a nép ellen-szenve következtében még egyáltalában nem használják. A higitott trágyalével való trágyázás a legcélszerűbben úgy hajtható végre, ha egy régi hordót, mint a melyekben az esővizet szokták felfogni, egy oldal nélküli szekérré tesszük és a hátulján, mely a szekéralj legvégére kell hogy essen, közvetlen az alj felett kar vastagságu lyukat furunk, a melybe fadugaszt illesztünk, a lyuk alá egy deszkát erősítünk, a mely a kiömlő trágyalévet szét szórja, hogy az ne essen nagy tömegben egy helyre. Az így elkészített hordót megtöltvén higitott trágyalével, ökrökkel vagy lovakkal huzatjuk a rétre, a hol azok szép csendesen menve, a midőn a dugaszt kiveszszük, a trágyalé egyenletesen fog a réten szétszóródni.

A komposztal és pudrettel való trágyázásnál arra ügyeljünk, hogy azok lehetőleg por alakban kerüljenek rétünkre, mert csakis az esetben képes az eső és hó az egyenletesen elosztva vinni be a talajba. Műtrágyát szintén csak por alakban alkalmazhatunk, hogy mely műtrágya a legmegfelelőbb, azt nem lehet általánosságban meghatározni, függ az részint a talaj minőségétől, összetételétől és a növényektől, a melyek a réten tenyésznek. Istállótrágya nem alkalmas a rétre, mert annak szalmás része fenn marad a talajon, s bármilyen jól is összegereblyézzük tavasszal,

Mindenemű, vízben oldható és szavatolt beltartalmú **műtrágyafélék**, ugymint: csontliszt és ásványi **szuperfoszfátok**, valamint a tavaszi vetések trágyázására alkalmas különböző: nitrogén és káli tartalmu szuperfoszfátok és chilisalétrom a legjobb minőségben és a legkedvezőbb feltételek mellett kaphatók a:

Zalathnai Kénkovand Ipar Részvénytársaságnál

Központi Irodája: **BUDAPESTEN, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám**, a hová a rendelések és mindenemű kérézősködések intézendők.

Rendeléseket készséggel elfogad és közvetít az Erdélyi Gazda közvetítő osztálya. A gyár árjegyzéke lapunk minden számában található!

Előfizetési Felhívás!

Erdélyi hazarészünk legfüggetlenebb, legélénkebb és legolcsóbb politikai napi lapja

„UJSÁG”

Független, mert tisztán az a közönség tartja fenn, amely Magyarország teljes kormányzati és anyagi önállóságáért lelkesül. Senki mástól anyagi segílyt nem kap. Épen ezért korlátok, melléktekintetek nem kötik és nem vezetnek közcélú akcióinál.

Legélénkebb, mert a legjobb erőkből álló munkatársgárdája van és leggyorsabb, mert éjjeli lap lévén, már a reggeli gyorsvonat szétviszi az egész Erdélybe s így az összes budapesti lapokat egy nappal, a kolozsváriakat pedig egy fél nappal megelőzi.

Legolcsóbb, mert míg más lapok előfizetési ára évi 28 és 32 korona, addig

az „UJSÁG” előfizetési ára

egész évre csak: 24 korona.

félévre „ 12 „

negyedévre „ 6 „

egy hónapra „ 2 „

Ilyen előfizetési árral indult már kezdetben és ez is egyik oka annak, hogy a lap előfizetői a legnagyobb arányban szaporodtak.

Az „Ujság” felelős szerkesztését mult évi december 29-től **Dr. Papp József** kolozsvári ügyvéd vette át, a kit munkásságában számos kolozsvári és vidéki közéleti férfit támogat.

Az „Ujság” — politikai és társadalmi akciói mellett — kiváló gondot fordít a köz- és mezőgazdasági érdekek megfelelő, alapos és helyes irányu szolgálatára is. Ily tárgyú rovatait a legjelesebb helyi és fővárosi szakemberek látják el közleményekkel.

Előfizetési pénzek utalványlapon

„Az „UJSÁG” kiadóhivatalának

Kolozsvártt”

(781.)

czimen küldendők.

==== Mutatványszám ingyen küldetik. ====

Nagy képes Világtörténet

Képes diszmű a művelt közönség számára.

ÁLDÁSSY ANTAL, BOROVSZKY SAMU, FOGARASSY ALBERT, GERÉB
JÓZSEF, GOLDZIHNER IGNÁC, GYOMLAY GYULA, MIKA SÁNDOR

közreműködésével szerkeszti: (156)

MARCZALI HENRIK.

Mintegy 2500 szöveggel, 500 műemlékkel, 60 színes műlappal, 50 történeti térképpel, 8500 szövegoldallal.

Megjelenik tizenkét kötetben

famentes, tehát soha meg nem sárguló papíron.

Egy-egy kötet ára

rendkívüli díszes félbőr-kötésben, bőrháttal és vászontáblával

8 frt.

Minden négy hóban egy-egy kötet jelenik meg

Megjelenik füzetes kiadásban is 240 füzetben.

Több füzet semmiképp sem lesz.

Hetenkint egy füzet fog közrebocsáttatni.

Egy-egy füzet ára: 30 kr.

A füzetes kiadásban díszes bekötési táblák szállítanak.

A Nagy Képes Világtörténet megszerezhető:

- Füzetes kiadásban hetenkénti 30 kros füzetekben minden rendes hazai könyvárusnál.
- Kötetes kiadásban 12 kötetben, 8 frtjával;
 - kötetenként utánvétellel bérmentve,
 - havi 1 frt 50 kros részletfizetésre.

A rendelések helyi könyvkereskedőkhöz vagy alólírt kiadókhöz intézendők.

Tájékoztató képes prospektust

vagy mutatófüzetet

ingyen és bérmentve

küld a mű kiadóhivatala:

BUDAPEST, VIII., Üllői-ut 18. szám.

A Nagy Képes Világtörténet célja.

Jelen munkával az első nagy világtörténeti mű jelenik meg magyar nyelven. Tervében, céljában, eszközeiben, alakjában és terjedelmében egyaránt nagy és jelentős ez a vállalkozás.

A magyar tudomány nyujta a magyar közönségnek az élet könyvét, a világtörténetet.

Nemzeti művelődésünkre fontos mozzanat ez.

Egy régi hiány pótlása, egy régi szükség kielégítése, egy régi kötelesség teljesítése.

A Nagy Képes Világtörténet illusztrációi.

A Nagy Képes Világtörténet összes illusztrációi kizárólag egykoru vagy korhű ábrázolatok lesznek. Képes mellékletei, történeti térképei, a szöveg közé nyomott rajzokkal és írásmásolatokkal a Világtörténet egy olyan kicsinyített historiai muzeumot nyujtanak az előfizetőnek, a minőt a maga valójában lehetetlen beszerezni. Ezek a nagy európai muzeumokból, családi és nyilvános könyvtárakból és levéltárakból, építészeti műremekekről egybegyűjtött s a legnagyobb műszaki tökéletességgel reprodukált illusztrációk rendkívül emelik a mű becsét, az egésznek művészi értéket adnak.

Ez a tizenkét kötet a legfényesebb magyar könyvek közé tartozik. Ez a tizenkét hatalmas könyv arra való, hogy nemzetünk minden műveltségének tanítója, barátja, tanácsadója, minden uri háznak ékessége legyen. A mű kiadására egyesült két könyvkiadó intézet bizalommal ajánlja tehát nagy, magyar vállalatát a nagy magyar közönségnek.

Franklin Társulat,

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

Révai Testvérek,

irodalmi intézet részvénytársaság.

Előfizető gyűjtők sziveskedjenek a kiadóhivatalhoz fordulni.

Cicchéket
mindennemű nyomtatványhoz
szép és tiszta kivitelben
pontosan és olcsón

Készít: **Fischer Sipót**
Fotószínek, kőnyomatok, Miniatűrök

Budapest
IV. Kossuth-Lajos-utca 13. szám.

Videki megrendelések is pontosan
eszközölteknek.

(780.)

1901. évi forgalom 26000 mmáza.

Felhívjuk a t. c. gazdaközönség
figyelmét

a budapesti gyapju-aukciókra,

melyek idei második sorozata
folyó évi szeptember hó 24-én
veszi kezdetét.

Az aukciókra felküldött és „Gyapjuárve-
részi vállalat Budapest, Dunaparti teherpá-
lyaúdvár” címzett gyapjuküldemények a
M. A. V. összes vonalain tetemes díjkezdve-
ményben, valamint ingyen raktározásban
részesülnek.

Bejelentéseket elfogad és mindennemű fel-
világosítással szolgál:

Gyapjuárverési vállalat (789.)
HELLER M. S TÁRSA
BUDAPEST, V., Erzsébet-tér 13.

A
Magyar Jelzálog-Hitelbank
Képviselősege Kolozsvártt
(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)
Az intézet alaptőkéje 40 millió korona.

4%-os és 4½%-os
Záloglevélkölcsönöket

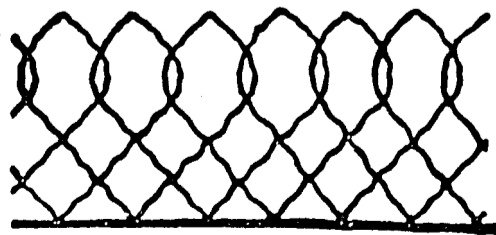
nyujt és pedig 4%-os kölcsönt földbirtokra: 50
évi törlesztéssel 4-95 százalék-,
nagyobb városokban fekvő házakra 42½ évi törleszté-
tessel 5-25 százaléknyi évi részletfizetés mellett és
magasabb leszámítási árfolyam mellett 4½%-os
záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törleszté-
tessel 5-35 százalék és nagyobb városokban fekvő
házakra 42½ évi törlesztéssel 5-65% évi részlet-
fizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok érté-
kére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve
az Erdélyi Gazdasági Egylet
bizalmi férfiai adnak véleményt. (1.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4½%-os
záloglevelek, 3%-os és 4%-os nyereségykötvények

LÉBER GYULA
első erdélyi sodrony szövél-fonal és szita-áru gyára
KOLOZSVÁRT, Egyetem-utca 12. szám.
Telefon 439.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, úgy mint: kertek
erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek, stb. bekerítéséhez
való Gép-sodrony-fonatait, majorsági udvarok fo-
nattal való bevonását; pincze, padlás, felső világossági-

magtár és éléskamra ablakok rostelyzatát, athanyo-
rosták, szén, kocsz, kavics válogatásához; szikrafogók
gépekhez. Zöldre festett légy szövét, szelelő és löher-
rosták. Backer-féle rosták és egyébféle használatra.
vas-, réz- és cinszövetek, Kruppa-sodrony szegély-
zetek, acél tüskés sodrony-kertek s. a. t. bekeríté-
sére. Különbféle mintákban, fakerebbe foglalt rosták és
sziták, ruganyos ágybetétek (mátráz), sodrony-láb-
törlők. Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve
szolgálok. (339.)